

I N F O R M A C E O C H A R T Ě 77

ročník jedenáctý (1988) - č.7

.....

Dokument Charty 77 14 88 Zásah proti shromáždění věřících v Bratislavě	2
15 88 Noví signatáři	2
16 88 K nedožitým osmdesátinám F.Kriegla	3
Sdělení VONS č.739 (Rozsudek v případě údajné propagace fašismu)	4
740 (Z.Šulc a Z.Urban zadržení při cestě do zahraničí	4
741 (K.Petrovický ve vazbě)	5
742 (Trvalé poškození zdraví při týrání na VB)	6
743 (Represe v souvislosti s manifestací v Bratislavě)	6
Prohlášení	7
Rozhovor L.Šilhánové s P.Wonkou	8
Společenství přátel USA - nová neformální iniciativa občanů	9
Demokratická iniciativa	11
Odpírání vojenské služby z důvodů svědomí ve východní Evropě	12
V samizdatu nově vyšlo...	14

Krátké zprávy: Beseda v Plzni - Reakce na štvavou kampaň proti P.Čarnogurskému - Začal proces E.Kulka versus Melantrich a spol - Vyhlášení ceny V.Solovjeva - Stížnost amatérského výtvarníka P.Vránka - J.Fajmon píše ministroví nár.obrany - Dozvuky represí SNB v souvislosti se soudem M.Mrtvého v Olomouci - V.Vyskočil z Brna protestuje proti odebrání pasu - P.Wonka píše KBSE - Protesty do Jihoafrické republiky - V.Havel opět na polské divadelní scéně - Čas a úvahy - Pomerančová alternativa v polské Vratislavi.

Jiří Tichý: Ach, ty lidská prostoto! (fejeton)

.....

Datum posledního textu zařazeného do tohoto čísla: 9.4.1988

.....

Informace O Chartě 77 vydává nezávislá redakční skupina signatářů Charty 77

Petr U h l , Anglická 8, 120 00 Praha 2

Charta 77|14|88 Brutální zásah proti shromáždění věřících v Bratislavě

Dne 25.března kolem 18.hodiny se na Hviezdoslavově náměstí v Bratislavě sešlo několik tisíc občanů naší země, aby pokojným shromážděním, jež mělo formu podvečerní vigilie s rozžatými svíčkami, vyjádřili požadavek plného a opravdového respektování náboženských svobod a dodržování lidských práv v Československu. Tento umírněný, úřadům dopředu ohlášený akt občanské iniciativy, byl v souladu s československou ústavou a právním řádem a vyjadřoval vůli nemalé části našeho obyvatelstva.

Pod nepřijatelnou záminkou nedostatečných záruk zachování veřejného pořádku bylo shromáždění zakázáno a úřady vyvinuly až absurdně důmyslnou snahu odradit a zastrašit účastníky vigilie a zabránit jim v přístupu na místo setkání. Objektem těchto preventivních opatření byli zejména mladí lidé, bratislavští středoškoláci a vysokoškoláci i potenciální účastníci z celého Slovenska, na němž byla - těžko věřit že pouhou náhodou - vyhlášena rozsáhlá kontrola vozidel, zejména na přístupových komunikacích k Bratislavě. O mnoho hodin dříve, než se na Hviezdoslavově náměstí sešlo shromáždění věřících občanů, proběhly na tomtéž místě okázalé manifestace represivních složek státní moci, při nichž přítomnost uniformovaných i neuniformovaných policistů, jejich vozidel i vozidel komunálních služeb měla předvést rozhodnutí vládnoucích autorit nedovolit veřejné setkání lidí, které spojuje náboženská víra a úcta k základním právům člověka.

Přes všechna tato masivní restriktivní opatření se shromáždění věřících uskutečnilo. Pro současnost i pro budoucnost zůstane otřesným faktem, že lidé, kteří usilovali ústavní i zákonnou cestou a navíc pokojným a kultivovaným způsobem, tichým setrváním na místě se symbolickým světlem v rukou vyjádřit své vyzrálé, oprávněné a nezměnitelné stanovisko, byli surově napadeni policejními vozy, pěstmi a obušky příslušníků VB, proudy studené vody a ohlušujícími zvuky sirén. Mnoho účastníků vigilie bylo zatčeno a zraněno, nevybíravých zásahů nebyli ušetřeni ani zahraniční novináři a pracovníci rakouské a západoněmecké televize.

Tento akt represe a zvláště je ranou všem poctivě míněným snahám o řešení základních a nazrálých problémů naší společnosti. Je temným stínem minulosti, vrženým na tvář současné doby, jež cestou do budoucnosti hledá v uplatnění principů demokratizace, přestavby a otevřenosti; zůstává před světem hanbou naší země. Co nejrozhodněji odsuzujeme takovýto projev brutality a násilí, jež může vést pouze k degradaci kultury politického života, k vytváření bloků a bariér lidského dorozumění a zákonitě pak ke stagnaci a krizím společenského a státního organismu. Surovosti a zvláště jsou cizí cítění a politické kultuře našich národů a zůstanou neslučitelné s humanistickými tradicemi naší země.

Proto se obracíme na všechny lidi dobré vůle v Československu i mimo jeho hranice, aby podle svých možností napomohli k tomu, aby brutální zásah proti věřícím a lidská práva respektujícím občanům, jehož svědkem byla Bratislava v pátek dne 25.března 1988, se v naší zemi již neopakoval.

Praha, 29.3.1988

Stanislav Devátý
mluvčí Charty 77

Miloš Hájek
mluvčí Charty 77

Bohumír Janát
mluvčí Charty 77

*

Charta 77|15|88 Noví signatáři

K Prohlášení Charty 77 ze dne 1.1.1977 se v době mezi 1.lednem a 31.březnem 1988 přihlásili tito další signatáři:

Hana Bartošová, propagační referentka
Pavel Bratinka, topič
Miloš Cihelka, údržbář komunikací
Stanislav Červen
Jiří Doněk
Jiří Fajmon, strojník

Miroslav Gábor, stavební dělník
Tomáš Haleš, výtvarník
Jan Chudomel, invalidní důchodce
Petr Kadlec, dělník
Petr Kadlec, opravář
Oldřich Klein, invalidní důchodce
dr.Vladimír Komár, lékař-psychiatr
Mária Komárová, redaktorka
ing.Petr Kozánek, topič
Jan Křivan, elektrikář
Radek Langhammer, dřevorubec
Eduard Ovčáček, výtvarník
Petr Pouba, noční hlídač
Roman Rákosník, dělník
Miroslav Richter, vrátný
Zdeněk Urban, důchodce
Lucie Váchová, dětská sestra
Radomír Vítek, dopravní technik
Petr Vránek, havíř
Pavel Záleský, železničář

Ve stejném období Petr Hlavatý z Vídně svůj podpis pod úvodním Prohlášením Charty 77 odvolal.

Praha, 31.3.1988

Stanislav Devátý
mluvčí Charty 77

Miloš Hájek
mluvčí Charty 77

Bohumír Janát
mluvčí Charty 77

*

Charta 77|16|88 K nedožitým osmdesátinám Františka Kriegla

Dne 10.dubna vzpomeneme nedožitých 80.narozenin MUDr.Františka Kriegla.

Narozen v haličské židovské rodině, přichází ve dvacátých letech do Prahy, studuje medicínu na německé univerzitě, vstupuje do Komunistické strany Československa a srůstá s českým národem. Jeho zásadní odpor k fašismu jakožto ztělesnění politického, národnostního a rasového útisku jej přivedl do Španělska, kde působil jako lékař mezinárodních brigád. Po porážce republikánů odešel na další frontu boje - do Číny - jako smluvní lékař v uniformě důstojníka americké armády.

Po válce se vrátil do země, která se stala jeho druhou a definitivní vlastí - do Československa. Byl nejvýznamnější postavou krajského výboru strany v Praze, v roce 1949 se stal náměstkem ministra zdravotnictví. V letech vrcholícího stalinismu byli však lidé s jeho minulostí a zkušenostmi nežádoucí. František Kriegl byl vyřazen z politického života, pracoval jako závodní lékař a o vlas unikl osudu mnoha interbrigadistů.

Teprve v době tání koncem padesátých let a v letech šedesátých mohl opět plně uplatnit své schopnosti. Byl poslán na Kubu, aby tam zorganizoval zdravotnictví. Po návratu se stal primářem v Thomayerově nemocnici, členem ústředního výboru KSČ a poslancem Národního shromáždění. Byl jedním z těch, kteří aktivně připravovali Pražské jaro. V roce 1968 se stal členem předsednictva ústředního výboru strany a předsedou Národní fronty.

V ranních hodinách 21.srpna byl spolu s Alexandrem Dubčekem, Josefem Smrkovským a dalšími československými představiteli zatčen okupačními vojáky a odvezen do Moskvy. Jako jediný odmítl podepsat moskevský protokol a na tomto principiálním stanovisku setrval. Byl za to vyloučen ze strany a postižen zákazem povolání. Země trpící nedostatkem lékařů neměla pro dr.Kriegla práci.

Zůstal věrným původním, nezfalšovaným ideálům socialismu, humanitě, myšlence národní suverenity a lidské solidarity. Stal se jedním z prvních signatářů Charty 77. Tento čin mu vynesl neustálé a neskrývané policejní sledování, které trvalo až do jeho skonu 3.prosince 1979.

František Kriegl se nesmazatelně zapsal do srdcí mnoha lidí: vojáků španělské republikánské a čínské armády, jimž zachránil život, pacientů, jimž vracel zdraví, stranickým funkcionářům, kterým s taktem a osobním kouzlem pomáhal orientovat se na nesnadné půdě veřejného života, československým občanům, pro něž zůstává symbolem lidské statečnosti.

Praha, 9.4.1988

Stanislav Devátý
mluvčí Charty 77

Miloš Hájek
mluvčí Charty 77

Bohumír Janát
mluvčí Charty 77

Sdělení Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných, československé ligy pro lidská práva, člena Mezinárodní federace pro lidská práva (FIDH)

Všechna sdělení VONS jsou zasílána Federálnímu shromáždění. Jména a adresy členů VONS jsme zveřejnili ve sdělení č.713.

Sdělení č.739 (Rozsudek v případě údajné propagace fašismu)

Ve dnech 3. a 24.března 1988 proběhlo před senátem okresního soudu v Karlových Varech ve složení JUDr.Blanka Bachrová a předsedící Vít Prošek a Viktor David hlavní líčení v trestní věci proti Jánů Gorasovi a spol. (viz naše sdělení č.707 a 718). Tentýž senát už v této věci rozhodl 23.listopadu 1987 a po odvolacím řízení u krajského soudu v Plzni a na jeho pokyn nyní věc došetřil, vyslechl další svědky a vynesl rozsudek a usnesení. Rozsudkem shledal vinnými Jána Gorase, Romana Oberreitera a Radka Rožu. Ján Goras byl pro údajnou propagaci fašismu a podobného hnutí (§ 261 tr.z.) a hanobení republiky a jejího představitele (§103 tr.z.) odsouzen ke čtyřem měsícům odnětí svobody nepodmíněně, přičemž tento trest si už odpykal vazbou, ve které byl od 7.září 1987 do 7.ledna 1988. Roman Oberreiter byl odsouzen ke třem měsícům a Radek Roža ke dvěma měsícům odnětí svobody, oba za údajné hanobení republiky a jejího představitele (§ 103 tr.z.), a u obou byl výkon trestu podmíněně odložen na jeden rok. Radek Roža se proti rozsudku odvolal, oba další odsouzení se vzdali opravného prostředku. Co se týče ostatních sedmi obžalovaných, nabyl soud přesvědčení, že nebyla naplněna skutková podstata tr.činu, pročež jejich věc usnesením předává místnímu národnímu výboru v Merklíně k přestupkovému řízení. Proti tomuto usnesení vznesl prokurátor stížnost, o které - pokud ji prokurátor nevezme zpět - bude, stejně jako o odvolání Radka Roži, rozhodovat krajský soud v Plzni.

24.března 1988

*

Sdělení č.740 (Zdislav Šulc a Zdeněk Urban zadržení při cestě do zahraničí)

Dne 17.března 1988 byl na hraničním přechodu Rusovce-Rajka zadržen ekonom Zdislav Šulc, který cestoval na pozvání Maďarské akademie věd na mezinárodní ekonomickou konferenci do Rábu. Jako důvod zadržení bylo uvedeno, že nemá úřední povolení na vývoz písemností, které měl ve svém zavazadle. Šlo o odborné ekonomické texty včetně připraveného diskusního příspěvku Zdislava Šulce na konferenci. Dotaz Z.Šulce, který úřad mu měl vystavit povolení k vývozu těchto textů, nebyl zodpovězen. Nabídku zadrženého, že bude dále cestovat bez písemností, celní orgány odmítly. Z.Šulcovi odebraly pas, zabavily všechny písemnosti a přinutily ho vrátit se do Prahy. Do Prahy se vrátil pozdě v noci a brzy ráno ho příslušníci StB odvezli do úřadovny v Bartolomějské ulici, kde byl podroben několikahodinovému výslechu.

Týž den byla podrobena policejnímu výslechu též manželka Z.Šulce novinářka Olga Šulcová, která je tč.po vážné operaci v pracovní neschopnosti. Oba výsledky se týkaly mj.Gyürge Vargy (viz naše sdělení č.736).

Dne 19.3.1988 byl orgány pasové kontroly na letišti v Ruzyni zadržen dr.Zdeněk Urban, bývalý velvyslanec ČSSR ve Finsku, který jel na služební cestu na slavnostní setkání k 50.výročí finského kynologického svazu. Cestu schválila meziministerská komise pro služební cesty a vyslalo ho na ni ministerstvo zemědělství.

Orgány veřejné a Státní bezpečnosti - jeden z nich se představil jako Kmoch - ho podrobily osobní prohlídce, při níž mu zabavily pouze film o chovu psů,

na nějž měl vývozní povolení. Dále mu odňaly pas a služební doložku. Vyptávaly se ho na jeho kontakty ve Finsku a v NSR, kde byl vloni na léčení. Ve snaze utajit své protiprávní jednání příslušníci StB dokonce Zdeňka Urbana vyzvali, aby se o celé záležitosti nikde nezmiňoval. Několik dní nato byl ke své zamýšlené cestě znovu vyslýchán.

Oba případy zabránění v cestě do ciziny jsou nejen porušením Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, ale i ukázkou toho, jak si čs. úřady představují rozvoj mezinárodních styků v tzv. evropském domě.

V Praze 2. dubna 1988

*

Sdělení č. 741 (Kamil Petrovický ve vazbě)

Od 17.3.1988 je ve vazbě ve věznici v Hradci Králové jako obviněný z trestného činu výtržnictví podle § 202 odst. 1 tr. zákona dělník Kamil Petrovický, nar. 25.2.1970, bytem Nová 1337, Ústí nad Orlicí.

Podle svědectví K. Petrického, jeho bratra a matky byl průběh událostí, které vedly k jeho obvinění a uvěznění, následující:

Kamil Petrovický se dne 8.3.1988 kolem 24. hodiny vracel domů spolu se svým bratrem Vladimírem Petrovickým; předtím vypil 3-4 jedenáctistupňová piva. Cestou potkali známého Milana Pávka, který je požádal o nocleh, protože mu ujel autobus. Bratři souhlasili, aby přespal u nich. Hned nato je zastavila hlídka složená ze stržm. Ulricha, který oba bratry dobře zná, a jednoho člena pomocné stráže. Kamil Petrovický se odmítl legitimovat s tím, že nemusí prokazovat svou totožnost někomu, kdo ho osobně zná. Stržm. Ulrich ho udeřil pěstí do obličeje. K. Petrovický upadl a příslušník ho kopal do břicha. Kamil Petrovický nemohl sám vstát, jeho bratr a Milan Pávek ho chtěli odvést na polikliniku, která byla naproti, ale stržm. Ulrich dostal strach a rozmlouval jim to. Pronesl tato slova: "Neblázněte, nebudeme z toho nic dělat, vždyť se nějak domluvíme." (Svědectví Vladimíra Petrovického.) S trojicí občanů se dokonce rozloučil podáním ruky. Po odchodu hlídky Vl. Petrovický a Milan Pávek odvedli Kamila Petrovického na polikliniku, kde byl prohlédnut. Ošetřující lékařka zde sepsala zprávu i s udáním příčiny zranění a poslala ho do nemocnice. Tam došlo ke konfliktu mezi ním a zřízcem nemocnice, který Kamila Petrovického urážel pro jeho punkový vzhled. K. Petrovický se odmítl nechat hospitalizovat a odešel domů, kam přišel asi hodinu po bratrovi a Milanu Pávkově.

Dne 13.3. se objevily v Ústí n.O. v jednom podchodu nastříkané nápisy SNB - SS a další. Asi 15 lidí z prostředí punk a undergroundu včetně Milana Pávka bylo zadrženo a byli vyslýcháni, zda nemají s nápisy něco společného. Kamil Petrovický, který se později seznámil se svědeckou výpovědí Milana Pávka, ji označuje za nepravdivou. Je otázka, zda se Milan Pávek nestal - např. v souvislosti s nastříkanými nápisy - předmětem vydírání.

Kamil Petrovický byl zadržen a obviněn až 17.3., tedy 9 dní po konfliktu s příslušníkem Ulrichem.

V odůvodnění usnesení o zahájení trestního stíhání pro tr.č. výtržnictví se uvádí, že se "rval se svým bratrem Vladimírem Petrovickým a Milanem Pávkem, přičemž ve svém hrubém a agresivním jednání pak pokračoval i v nemocnici v Ústí n.O., kde urážel zdravotní personál a všechny přítomné osoby". Do vazby ho vzal okresní prokurátor JUDr. Jaroslav Mazanec proto, že má obavu, aby Kamil Petrovický nemařil vyšetřování působením na svědky a aby nepokračoval v tr. činnosti.

K. Petrovický byl vloni odsouzen pro tr. činy útoku na veřejného činitele podle § 155/1b a § 156/2 tr. z. a výtržnictví podle § 202 tr. z. k trestu odnětí svobody na 4 měsíce s podmíněným odkladem na 3 roky (viz naše sdělení č. 622, 645, 652, 661, 662).

Celý případ se zdá vykonstruovaný: tr. stíháním za skutek, který se nestal, se má zakrýt trestné jednání stržm. Ulricha.

Praha 2. dubna 1988

*

Sdělení č.742 (Trvalé poškození zdraví při týrání na VB)

Stoupenec hnutí punk, dvacetiletý strojní mechanik Jan Kolář, trpí trvalými zdravotními následky brutálního policejního zacházení. Podle jeho vyjádření byl dne 28.9.1986 náhodně předveden na Okresní oddělení VB v Písku na Leninově náměstí. Tam mu nstržm.Kačírek násilím odňal opasek, přičemž ho škrtil a udeřil pěstí do pravého oka. O chvíli později mu do zraněného oka vstříkl pprap.Timelka před svědky v průjezdu domu slzný plyn. Chtěl tak přinutit Jana Koláře k opuštění budovy. J.Kolář se totiž domáhal, aby mu příslušníci VB vydali potvrzení na odňaté věci. Poté J.Kolář vyhledal ošetření a byl pět dnů v pracovní neschopnosti, kterou musel pro nástup zákl.vojenské služby přerušit. Vedle oka mu zůstaly dvě jizvy a má trvale poškozený zrak. Jan Kolář poslal dne 29.9.1986 stížnost vojenské obvodové prokuratuře v Českých Budějovicích, která je k šetření protiprávního jednání příslušníků VB v Písku příslušná. Dne 5.1.1987 byl na tuto prokuraturu předvolán; při jednání se ho vyptali na podrobnosti, řekli mu, že věc budou vyšetřovat a upozornili ho, že by mohl být stíhán pro tr.čin křivého obvinění, pokud si celou věc vymyslel. Od té doby uplynulo 15 měsíců, aniž by vojenské justiční orgány Janu Kolářovi daly cokoli vědět.

V Praze 2.dubna 1988

*

Sdělení č.743 (Policejní represe v souvislosti s manifestací v Bratislavě)

O samotném průběhu tiché demonstrace slovenských (a také mnoha moravských a českých) katolíků za respektování náboženských i lidských práv a za obsazení biskupských stolců věrnými biskupy, která se konala v Bratislavě 25.3.1988, a o brutálním a plánovitým útokem bezpečnostních sil na tuto manifestaci již obsáhle referovaly zahraniční sdělovací prostředky a Charta 77 k němu zaujala stanovisko dokumentem č.14/88. Podle našich informací, za jejichž úplnost bohužel nemůžeme ručit, bylo zadrženo 150-200 účastníků manifestace, mezi nimi asi deset zahraničních korespondentů a televizních pracovníků, všichni však byli po několika hodinách propuštěni a proti nikomu nebylo vzneseno obvinění.

Chceme proto tyto informace doplnit zprávou o policejních perzekucích v celém Československu, které postihly řadu katolických i občanských aktivistů v zřejmé souvislosti s bratislavskou manifestací, byť často proběhly bez uvedení důvodu nebo se opíraly o libovolnou záminku.

V Bratislavě byli nejznámější katoličtí aktivisté, biskup Ján Korec, dr.František Mikloško, dr.Ján Čarnogurský a jeho otec Pavol Čarnogurský, dr.Silvestr Krčméry, dr.Vladimír Jukl a patrně i mnozí další po celý den zadržováni na policejních stanicích nebo jim příslušníci StB nedovolovali opustit jejich byt. Dr.František Mikloško, který konání manifestace řádně ohlásil úřadům, byl zadržován 48 hodin a propuštěn až 27.3.1988. F.Mikloškovi byl asi týden před konáním manifestace doručen její zákaz, který však odmítl respektovat jako protiústavní. V úterý 22.3. byl předvolán k prokurátorovi, který mu tlumočil výstrahu, že se dalším organizováním manifestace dopomáhá blíže nespecifikovaného trestného činu - i tuto výstrahu dr.Mikloško odmítl.

Na Moravě policie v těchto dnech zasáhla přinejmenším proti mluvčímu Charty 77 a členu VONS Stanislavu Devátému a proti signatáři Charty 77 Pavlovi Záleskému. Oba se odmítli podrobit nezákonnému zadržení a rozhodli se pro pasivní rezistenci: byli příslušníky SNB doslovca odvečeni, přičemž byli brutálně kopáni a bití. Tyto výjevy se odehrávaly před očima poměrně početné veřejnosti. P.Záleský byl odvečen v uniformě ČSD přímo ze svého pracoviště na nádraží v Otrokovicích. Byl propuštěn po několika hodinách, zatímco S.Devátý byl zadržován plných 48 hodin do 28.3.1988. Za zvlášť znepokojivou pokládáme skutečnost, že rodinným příslušníkům S.Devátého bylo majorem Daňkem (okresním náčelníkem StB v Gottwaldově, který nedávno S.Devátému vyhrožoval, že ho "zlikviduje") 27.3.telefonicky sděleno, že S.Devátý byl propuštěn již 26.3. a že o jeho dalších osudech není StB nic známo.

V Praze byl nejprve šest hodin zadržován na policejní stanici a poté střežen ve svém bytě katolický aktivista dr. Václav Benda, signatář Charty 77 a člen VONS; také Petrušce Šustrové, signatářka Charty 77 a členka VONS, bylo dne 25.3. zabráněno opustit své bydliště v Praze.

Všechny tyto zásahy představují nehoráznou a nezákonnou perzekuci. Navíc jen potvrzují krutý a politicky pošestilý akt, jímž bylo rozeznání pokojné manifestace věřících v Bratislavě.

V Praze 2.4.1988

P r o h l á š e n í

Ve dnech 4. - 7. března 1988 provedla Bezpečnost rozsáhlá opatření v souvislosti s národní poutí v Praze a s pietním aktem u hrobu prvního prezidenta státu T.G. Masaryka.

Poprvé po téměř dvaceti letech byly bezpečnostní složky preventivně použity k několikadenní zastrašovací operaci nejen proti úzké skupině "možných pachatelů trestného činu" či proti jinak označeným skupinám, ale p r o t i s p o - l e č n o s t i j a k o c e l k u . Ve snaze omezit účast na církevních obřadech v Praze a na pietním aktu v Lánech byla provedena bezprecedentní demonstrace policejní síly s cílem zastrašit společnost.

Zbytečně, ale možná i úmyslně byl vyvolán diplomatický skandál kolem společenského podniku britské legace, a jako svého druhu politická rukojmí bylo už v pátek 4. března t.r. zajištěno či zadrženo kolem 20 signatářů Charty 77 a dalších občanů. Zadržení byli také účastníci schůzky přípravného výboru Společnosti T.G.M. Někteří občané byli propuštěni až v pondělí, dávno po skončení náboženských slavností, dva byli zadrženi s trestním stíháním. Po celém území republiky byli sledováni a kontrolováni katoličtí a jiní nezávislí aktivisté. V pražských nemocnicích bala nařízena pohotovost stejně jako v pražských organizacích KSČ a v Lidových milicích. Studentům v kolejích bylo doporučeno v neděli nevycházet. Došlo k přerušování automobilové a tramvajové dopravy v části Prahy, úmyslně vytrhána dlažba na Chotkově silnici a vlaky metra nesměly zastavovat ve stanicích blízkých Pražskému hradu. Na příjezdových silnicích k hlavnímu městu byla zastavována a kontrolována prakticky všechna auta s mimopražskou značkou. Došlo i k zadržování vlakových a autobusových spojů. Změněn byl i program televize a narychlo zařazeny filmy s ateistickou tematikou. Někteří vyšetřovatelé StB naznačovali u výsledků zadržovaných možnost politických procesů.

To všechno je v příkrém rozporu s proklamovanou politikou přestavby a demokratizace.

Vedení strany a státu sklízí ovoce několika desetiletí bezkoncepční politiky a kádrového apartheidu. Díky jí stojí dnes československá společnost na pokraji hluboké krize. To, co dnes potřebujeme, je konstruktivní dialog různých proudů naší společnosti, a ne policejní manévry, prozrazující jen strach a nejistotu moci. Za zhoršující se hospodářské, ekologické i sociální situace, kdy se po dlouhé době aktivizují mnozí občané i různorodé skupiny k obrodě naší společnosti, je zcela nepřijatelné, aby se vedení státu vzdávalo kontroly nad bezpečnostními složkami a trpělo jejich nesmyslné perzekuční akce.

Obracíme se tímto prohlášením na Federální shromáždění ČSSR, na Českou národní radu a Slovenskou národní radu, aby si jejich poslanci znovu uvědomili, že nebránit i sebemenším nezákonnostem může nakonec vést k bezmocnému mlčení nad nezákonnostmi oblundnými. Naše nedávné dějiny pro to přinášejí bezpočet příkladů.

Žádáme proto branné a bezpečnostní výbory zákonodárných sborů o bezodkladné a pečlivé vyšetření těchto událostí a také o zveřejnění odpovědí na otázky:

- a) kdo je osobně odpovědný za přípravu, organizaci a řízení nezákonných zastrašovacích akcí ve dnech 4. - 7. března?
- b) Jaké byly náklady na provedení těchto akcí? Společnost má právo vědět, jak se nakládá s národním důchodem. Veliké finanční prostředky, které tu byly utraceny, by bylo možno použít užitečně, ku prospěchu celé společnosti;

c) Jaká opatření budou učiněna, aby se v budoucnu represivní aparáty nemohly vymknout kontrole veřejnosti?

Adresováno: Federálnímu shromáždění ČSSR, České národní radě, Slovenské národní radě; na vědomí předsedům vlád.

V Praze dne 21. března 1988

Prohlášení podepsali:

Rudolf Battěk, Otká Bednářová, Jarmila Bělíková, Antonín Bělohoubek, Pavel Bratinka, Václava Bratinková, Blanka Dobešová, Luboš Dobrovský, Jiří Gruntorád, Miloš Hájek, Václav Havel, Olga Havlová, Jiřina Hrábková, Tomáš Klepek, Vavřinec Korčíš, Daniel Kroupa, Marie Kroupová, Pavel Nauman, Jiří Mrázek, Martin Palouš, Jiří Ruml, Pavel Seifter, Karel Šrp, Andrej Stankovič, Olga Stankovičová, Anna Šabatová, Věněk Šilhán, Libuše Šilhánová, Přemysl Šmíd, Martin Švejda, Petr Tačoun, Luděk Tichý, Bohumil Trčka, Jan Urban, Zdeněk Urbánek, Jaroslav Volánek, Stanislav Žil (celkem 37 občanů).

Za správnost podpisů: Libuše Šilhánová
Jeseniova 105, Praha 3

Rozhovor Libuše Šilhánové s Pavlem Wonkou

Legum servi sumus, ut...

Pavel Wonka, pětatřicetiletý automechanik, nespravedlivě a nezákonně odsouzený 25.5.1987 Nejvyšším soudem ČSR podle ust. § 100 tr.z. za 5 podání státním orgánům (mimo jiné i proto, že se přihlásil jako nezávislý kandidát v minulých volbách a svůj program, vycházející z kritiky daného stavu naší společnosti, se snažil rozšířit), se vrátil po 21 měsících věznění do rodného Vrchlabí. Libuše Šilhánová mu položila několik otázek.

Š.: Vrátil jste se z vězení. Jak se cítíte tělesně, jak duševně?

W.: Prožil jsem ve vězení opravdu těžké chvíle, velkou část v izolaci. Posledních šest měsíců jsem jenom ležel, a to všechno nezůstalo bez následků na můj fyzický stav. Mou hlavní potíží je celková ochablost, která se projevuje hlavně tím, že skoro nejsem schopen chůze. Pokud jde o duševní stav, cítím se celkem dobře. V dlouhých dobách izolace mi procházely hlavou myšlenky týkající se práva a spravedlnosti a teď jsem v situaci, kdy bych to rád nějak vyjádřil.

Š.: Myslím, že Váš případ byl v něčem zvláštní. V čem hlavně?

W.: Předně - celý případ je třeba posoudit v politické rovině, neboť: bezprostřední příčinou mého a bratrova zatčení byla naše kandidatura na poslance FS. Samotný fakt, že čs.orgány reagovaly na tuto kandidaturu naším zatčením, je bezprecedentní. Ovinění je postaveno na mých pěti podáních adresovaných čs.státu. Můj bratr Jiří byl stíhán a připraven o rok života hlavně za kriticky formulovaný socialistický závazek, který podal u svého zaměstnavatele. Státní orgány prokázaly zoufalou snahu uvěznit nás za každou cenu. A proto, že to nebylo možné provést zákonným způsobem, nezastavily se před hrubým porušením práva. Také bych chtěl upozornit na samotný charakter celého trestního stíhání, které se neodvíjelo jako obvyklý trestně právní případ. Tady nešlo o řízení, jehož účel je prezumován v ustanovení § 4 trestního řádu. Nešlo o ochranu zájmů společnosti, ani práv občanů, ale o čistě účelovou perzekuční záležitost. To se odrazilo v samotném obsahu trestního řízení. Orgány činné v trestním řízení vytypovaly vhodné okamžiky z našeho života a snažily se naše jednání vtěsnat pod formální znaky trestných činů. Šlo tedy o konstrukci umělých obvinění. Nebylo výjimkou, že k důkazu byla opatřována účelová a falešná svědectví, což je průkazné a muselo to být uznáno i tím, že část obžaloby musela být vypuštěna. Pokud jde o samotné soudní stíhání, nemělo k němu dojít pro porušení zásady obžalovací, neboť jsme byli postaveni před soud bez řádné obžaloby. Celkový výčet porušení zákona z hlediska trestního práva hmotného i procesního je tak rozsáhlý, že není možné ho zde reprodukovat.

Rámcově mohu jen konstatovat, že došlo k porušení téměř všech zásad trestního řízení, zejména zásady prezumce nevinny, objektivní pravdy, obhajoby, ale i zásad ústnosti, přímosti, veřejnosti atd. Rozsudek sám potom vůbec postrádá zákonem předepsané náležitosti, obhajoba není v podstatných částech vypořádávána, skutkové a právní závěry soudu nejsou odůvodněny.

Š.: Jak vás zatím poslouchám, tak usuzuji, že z toho vyplývá i vaše svébytná reakce na rozsudek.

W.: Ano, máte pravdu. Rozsudek je jako celek nezákonný, a i když odhlédneme od oně spousty nezákonností, byl vyhlášen v soudním řízení, které ze zákona nebylo možno vést. Rozsudek je nezákonný ex tunc, tedy od samotného začátku, a proto z něj nemůže vyplývat žádné právo ani povinnost. Odmítal jsem proto a odmítám se podrobit veškerým povinnostem, které mi byly uloženy, které z rozsudku zdánlivě plynou, a neuznávám práva státních orgánů, která jsou proti mně na základě jednotlivých výroků rozsudku aplikována. Už z toho důvodu je proti mně vedeno trestní stíhání pro přečin maření výkonu úředního rozhodnutí (dle § 7 d zákona o přečinech). Mohu tedy do budoucna očekávat i další perzekuce.

Š.: Tím se ale dostáváte do zásadně konfliktní situace s touto mocí.

W.: To si uvědomuju. Situace, v níž jsem se ocitl, je dilematická. Zda se podřídím faktické moci, která svá oprávnění staví na fikcích, právních domněnkách či nezákonných právních úkonech, a předatírá právo, které nemá; nebo zda zvolit cestu rozhodného odporu a odmítnutí, i za cenu velkého osobního rizika. Rozhodl jsem se od počátku pro tu cestu druhou, a nebudu přistupovat na žádné kompromisy jenom proto, abych se vyhnul dalším perzekucím. Právo je pro mne svaté.

Š.: Když je rozsudek v té míře nezákonný, co dělat dál?

W.: Pokusíme se oba, já i můj bratr, využít obou mimořádných opravných prostředků, kterými jsou: a) obnova řízení, b) stížnost pro porušení zákona. Problémem je ovšem politický aspekt, neboť ty síly, které celý proces vykonstrovaly, budou asi bránit jeho zrušení a budou evokovat spíše další postih. Problémem je i celková situace v čs. justici. Není tu instance, které by bylo možno nezákonnosti dokládat, generální prokurátor zůstává nečinný. Doufám ale, že najdeme cesty, jak prosadit pravdu, právo, spravedlnost.

Š.: Co na závěr?

W.: V celém našem trestním řízení je zřejmá absence složky práva. (Pravomoc má totiž dvě složky: výkon práva a výkon moci.) Právo končí tam, kde začíná jeho zneužití. Zůstává jen výkon moci v jejím machiavelistickém pojetí.

Š.: Moje poznámka: Na počátku své návštěvy jsem byla ještě odhodlána rozmluvit Pavlovi jeho radikální přístupy. Pak jsem si přečetla zlatý nápis, zabudovaný v jeho bohaté právnické knihovně:

Legum servi sumus, ut liberi esse possimus. (Jsme služebníky zákona, abychom mohli být svobodní.) Když jsem si jeho smysl promítla do Pavlova počínání, musela jsem to vzdát.

*

Společenství přátel USA - nová neformální iniciativa občanů

Dne 13.2.1988 zaslali zástupci SPUSA vládě ČSR následující dopis:

Dne 13.února 1988 se sešla výkonná rada Společnosti přátel USA (SPUSA), která zastupuje všechny dosavadní členy přípravných výborů. Projednala snahy přípravných výborů o legalizaci SPUSA jako součásti Národní fronty ČSR.

Tím, že státní orgány odmítly registrovat Společnost přátel USA, byly vyčerpány všechny možnosti vzniku SPUSA jako organizace.

Z tohoto důvodu jsme se rozhodli pracovat jako neformální společenství lidí, které spojují obdobné zájmy vyplývající z Úvodního prohlášení. Název "Společnost" se mění na "Společenství", ruší se výkonná rada a její funkci přejímá trojice zástupců v tomto složení:

Ing. Petr Bartoš, Padělky I/3644, 760 01 Gottwaldov
Pavel Jungmann, Zálešná II/3406, 760 01 Gottwaldov
Ing. Bedřich Koutný, K pasekám 727, 760 01 Gottwaldov

Občané sympatizující s cíli a idejemi Společenství přátel USA, ti, kteří se chtějí podílet na naší činnosti, se mohou stát aktivisty SPUSA, projeví-li svou vůli některému z dosavadních aktivistů.

Seznam dosavadních aktivistů:

Ing. Petr Bartoš, Padělky I/3644, Gottwaldov; Hana Bartošová, Padělky I/3644, Gottwaldov; Stanislav Devátý, Revoluční 1285/312, Gottwaldov; Leoš Duda, Slunečná 4555, Jižní svahy, Gottwaldov; Petr Holubář, Lorencova 3346, Gottwaldov; Radek Horčica, Ševcovská 4075, Gottwaldov; Miloš Charvát, Zálešná XI/1266, Gottwaldov; Pavel Jungmann, Zálešná II/3406, Gottwaldov; Ladislav Kašpar, Zátopkova 1094, Gottwaldov; Jan Kišš, Hluboká 4143, Gottwaldov; Vladimír Kolínek, Podhoří 501, Gottwaldov; Ing. Bedřich Koutný, K pasekám 727, Gottwaldov; Miroslav Odložil, Trávníky 1162, Otrokovice; Roman Polášek, Švermova čtvrti 260, Gottwaldov; Milan Špička, Zahradní čtvrti 674, Gottwaldov; Vladimír Trlida, Kamenná 3857, Gottwaldov; Václav Vaculík, U majáku 374, Gottwaldov; Robert Valík, Havlíčkova 372, Gottwaldov; Ing. Tomáš Hradílek, Zahradní 892, Lipník nad Bečvou; Jana Hradílková, Zahradní 892, Lipník nad Bečvou; Simona Hradílková, Zahradní 892, Lipník nad Bečvou; Rudolf Bereza, Mariánské údolí 297; Dana Mrtvá, Karla Vaníčka 42, Olomouc; Jaromír Šavřda, Vyškovická 87, Ostrava-Zábřeh; Dolores Šavřdová, Vyškovická 87, Ostrava-Zábřeh; Kateřina Mičková, Gottwaldovo nám. 18, Kojetín; Vít Zuka, Ztracená 471, Kojetín; Vlastimil Fárek, Švermova 62, Nový Jičín; Dušan Skála, Soudní 9, Brno; Jitka Skálová, Soudní 9, Brno; Petr Cibulka, Vrázova 53, Brno; Hana Jilptnerová, gen. Svobody 816, Vrchlabí; Evžen Klokočka, Sovětská 1189, Vrchlabí; Eva Tomášková, Sovětská 1189, Vrchlabí; Martin Gruša, U Santošky 9, Praha 5; Ludvík Hradílek, U Zámečnice 4, Praha 5; Ivan Lamper, Rybalkova 27, Praha 10; Jan Macháček, Na Farkáně I/11, Praha 5; Jáchym Topol, Pod Klikovkou 9, Praha 5; Saša Vondra, Trojanova 1, Praha 2.

Z úvodního prohlášení SPUSA vyjímáme:

Domníváme se, že krize našeho světa, hrozící katastrofou, je hlavně krizí důvěry. V šedesátých letech instalovaly Spojené státy a SSSR tzv. horkou linku, aby nedošlo ke katastrofě pro nějaké nechtěné nedorozumění. My se však domníváme, že mír je příliš křehká a drahocenná věc, než aby se svěřila jen vládám a diplomacii. A proto vytváříme naše společenství ne jako podnik stranící té či oné doktríně, ale jako linku důvěry mezi americkými a československými občany. A jako výraz naděje, že nové myšlení v mezinárodní politice nemusí být jen pouhou frází.

Posláním Společenství je účinně přispívat k rozvíjení přátelství mezi občany ČSSR a USA a tím napomáhat k upevňování důvěry mezi oběma národy.

K jejím úkolům patří:

- poznávat americkou společnost, její demokracii, sociální strukturu, způsob života, tradice a hodnoty;
- pomocí hlubšího poznání americké společnosti přibližovat aktivistům SPUSA i ostatním občanům úspěchy, přednosti a také naučit se správně chápat chyby, nedostatky a výstřelky této mnohotvárné země;
- navazovat kontakty mezi občany USA a ČSSR;
- dávat americkým občanům možnost nahlédnout i do našeho skutečného života. Ukázkou krás naší vlasti, rodných krajů a našeho kulturního a hospodářského života obohatit vědomosti Američanů a tak přibližovat jejich srdce naší zemi;
- učit se rozvíjet znalosti anglického jazyka s přihlédnutím k americkým zvláštěnostem;
- pořádat společenské večery při příležitosti amerických svátků a výročí;
- vytvořit ve "Společenství" různé zájmové okruhy a to např. literární, hudební, výtvarný, divadelní, filmový, historický, sportovní a jiné s tím, že tyto okruhy budou pořádat pro aktivisty SPUSA i jiné občany přátelská setkání, debatní kroužky, besedy, diskuse, přednášky, filmová představení a jiné programy;

- vytvořit časopis, který by informoval občany o programech společenství, o nových poznatcích americké společnosti, o besedách, přednáškách, výročích a jiných zájmech "Společenství";
- v budoucnosti vytvářet program sesterských měst mezi městy v ČSSR a USA.

*

Demokratická iniciativa

Pod názvem Demokratická iniciativa vystupuje skupina občanů, kteří se inspiroují současným vývojem v SSSR i v dalších zemích východního bloku, hlásí se k demokratickým tradicím naší společnosti a snaží se v úmyslu probudit v lidech uvědomělé občanství a pocit spoluzodpovědnosti za osud Československa, vyjít vstříc výzvam čs.tisku k všelidové diskusi na aktuální témata naší přítomnosti.

Počátky veřejného vystupování Demokratické iniciativy lze spatřovat v dopise 50 čs.občanů poslancům Federálního shromáždění, ze září m.r.adresovaném osobně každému poslanci. V dopise signatáři formulují své názory na nynější stav naší společnosti a předkládají několik podnětů, jež by podle jejich názoru mohly přispět k demokratizaci společenského života. Požadují mj.zrušení dosavadního kádrového řízení na úrovni podniků, ústavů, škol a kulturních institucí, vyslovují se pro vytvoření objektivní informační soustavy, navrhuji nová kritéria pro práci Národní fronty, aby vznikla možnost zakládat nové organizace se samosprávnými prvky, a zabývají se situací v oblasti ochrany životního prostředí. Dále se signatáři dopisu vyslovují pro zrovnoprávnění v minulosti diskriminovaných občanů a navrhuji, aby příslušné orgány vyhlásily amnestii pro všechny čs.občany odsouzené či trestně stíhané z politických důvodů. Dopis končí prosbou adresátům, aby potvrdili jeho přijetí, které žádný poslanec nevyhověl (výjimkou byl poslanec P.Colotka).

Iniciativní skupina signatářů pak vypracovala další dokument, který byl odeslán poslancům 23.10.1987 a byl dán na vědomí sdělovacím prostředkům a vrcholným státním a stranickým orgánům. Dokument rozvádí některé body dopisu (odstranění nerovnosti v zaměstnání, ve školách a při cestách do zahraničí, odstranění nerovnosti vzniklé trestním stíháním z politických nebo náboženských důvodů (s návrhem na novelizaci trestního zákoníku) tak, aby mohl sloužit jako podnět pro vypracování zákonů, podporujících občanskou rovnoprávnost.

Dne 9.12.1987 odeslala skupina signatářů ještě další dva dokumenty, a sice Podnět k vytvoření zákonů a na ně navazujících nižších norem o jubilejním roce 1988 a Podnět k vytvoření spolčovacího zákona. První z nich odkazuje na řadu výročí v r.1988. V této souvislosti doporučují autoři podnětu věnovat pozornost vzniku samostatného československého státu, dějinám předválečného Československa a osobě T.G.Masaryka. Navrhují mj. obnovit Masarykovu společnost, Masarykův ústav a vydávání Masarykova sborníku, zpřístupnit dílo T.G.M. ve veřejných knihovnách, započít s vydáváním jeho sebraných spisů a ustavit komisi pro důstojné připomenutí památky T.G.Masaryka na veřejnosti. V podnětu se navrhuje zřídit u příležitosti jubilejního roku 1988 koordinační výbor pro osvětovou činnost, který by inicioval mj.zájem o dějiny demokratických tradic v českých zemích a na Slovensku, vývoj po r.1945 včetně událostí r.1968. Cestu k tomu by měla připravit veřejná a svobodná diskuse ke klíčovým událostem poválečného období.

Podnět k vytvoření nového spolčovacího zákona směřuje k tomu, aby se odstranily byrokratické překážky, kladené dosud do cesty vzniku nových organizací, sdružení a spolků.

Ačkoliv se během doby připojilo k prvnímu dopisu poslancům dalších 134 signatářů, nenalezly ani další dokumenty a podněty u poslanců odezvu.

Dne 18.1.1988 se Demokratická iniciativa obrátila ještě na generálního tajemníka ÚV KSČ Miloše Jakeše a 19.2.1988 na ÚV KSČ s návrhy, jež navazují na požadavky obsažené v dopisech a dokumentech poslancům Federálního shromáždění a rozpracovávají některé podněty (např.v oblasti náboženství a církevního života, v oblasti právní apod).

Z prostředí Demokratické iniciativy vzešel též návrh na zřízení Havlíčkovy

nadace, jež by se vytvořila z domácích zdrojů a zaměřila na podporu individuální občanské aktivity především v kulturní a sociální oblasti, a v samizdatovém spektru se objevilo první číslo Demokratickou iniciativou vydávaného Glosáře 1988, kde jsou publikovány veškeré texty Demokratické iniciativy a kromě toho další ekonomické, ekologické, politické a kulturní materiály.

Za Demokratickou iniciativu podepisují texty:

Bohumil Doležal, Vinohradská 6, Praha 2; Jana Chržová, Olbrachtova 8, Roztoky u Prahy; Ondřej Horák, Vyšehradská 27, Praha 2; Martin Litomiský, Doudova 6, Praha 4; Josef Voseček, Slévačská 903/A79, Praha 9; Emanuel Mandler, Nad lesním divadlem 1213, Praha 4; Miroslav Štengl, Husitská 1, Praha 3; Jan Stránský, Kotovova 1832, Praha 5; Karel Štindl, Americká 39, Praha 2.

*

Odpírání vojenské služby z důvodů svědomí ve východní Evropě

Dne 21.března 1988 se konala ve Vídni tisková konference, pořádaná Mezinárodní helsinskou federací pro lidská práva, již se zúčastnili i představitelé maďarské demokratické opozice, mj. Miklós Haraszti. Na tiskové konferenci byl znovu zveřejněn text výzvy vládám států, zúčastněných na následném jednání KBSE ve Vídni, týkající se odpírání vojenské služby z důvodů svědomí. Signatáři vyzývají vlády, aby - pokud tak již neučinily - umožnily lidem, kteří odmítají vykonávat vojenskou službu z důvodů překážek, které plynou z jejich náboženského nebo jiného přesvědčení, - tzv. odpíračům z důvodů svědomí - náhradní civilní službu a aby propustily z vězení odpírače, kteří již byli odsouzeni nebo jsou trestně stíháni. Tento text podpořila svým dokumentem č.3 z r.1988 i Charta 77; jeho plné znění bylo vydáno v příloze tohoto dokumentu a zveřejněno v Info o Ch 77/1/88. Zveřejnění tohoto textu Chartou na konferenci KBSE ve Vídni již v lednu t.r. bylo předčasné; byl to důsledek nedostatků v koordinaci a přátelů z Prahy a z Londýna, kteří tento omyl způsobili, se již omluvili maďarským iniciátorům této akce. Celá iniciativa vzešla z okruhu maďarského nezávislého časopisu Beszélő (nikoliv z redakce tohoto periodika jako celku).

Na tiskové konferenci ve Vídni byly poprvé zveřejněny všechny podpisy pod společným dopisem. Celkový jejich počet byl 395, ale již několik dnů po tiskovce přibýly další desítky podpisů.

Nejvíce podpisů je z Maďarska: 191, dodatečně dalších 38. Mezi maďarskými signatáři jsou Gábor Demszky, Miklós Haraszti, György Gadó, Tamás Molnár, György Konrád, János Kis, László Rajk a Mihályi Vajda.

Velký počet - 77 podpisů - přišel z SSSR (po konferenci přibýly další desítky podpisů). Je to poprvé, kdy se sovětští nezávislí připojili k mezinárodní petici nikoliv pouze symbolicky. Zdá se, že problém vojenské služby je v SSSR velmi živý. Důležité také je, že k petici se připojil i akademik Sacharov. Z tiskového klubu Glasnosť jsou zde např. Lev Timofejev, Larisa Bogorazová, Sergej Kovaljov, z moskevské skupiny Důvěry Andrej Krivov a Irina Krivovová a členové skupin z Lvova, Kyjeva i odjinud. Mezi sovětskými podpisy jsou zástupci moskevských skupin Dialog, Perestrojka 88 a Hari Krišna.

Pokud jde o Československo, bylo zveřejněno 55 individuálních podpisů, i když dokumentem č.3/88 vyjádřili mluvčí Charty 77 stanovisko jménem všech jejích signatářů. Mezi těmito čs.občany, kteří se k mezinárodnímu dopisu připojili, jsou však i ti, kteří nejsou signatáři Charty 77. Připomeňme v této souvislosti, že "nechartistický" element je silně zastoupen mezi více než 400 čs.občany, kteří podpořili loňský dopis Jana Svobody, věnovaný problematice vojenské služby, kde je rovněž obsažen požadavek na náhradní vojenskou službu. Tento dopis Jana Svobody podpořila mj. i Charta 77, která ho vydala v příloze dne 31.března 1987 (viz Infoch 77-5-87).

Z Polska bylo zveřejněno 21 podpisů, mezi nimi Jacek Kuroń, Adam Michnik, Jan Józef Lipski, ze struktur Solidarity Zbigniew Bujak a Zbigniew Janas, který se připojil i s označením Polsko-čs.solidarity. Pokud jde o skupinu Svoboda a mír (Wolność i Pokój), vyjadřuje petice její názory jako celku; mezi představiteli tohoto hnutí jsou zde uvedeni Jacek Czaputowicz a Jacek Szymanderski.

Pouze 15 je podpisů z NDR, mezi nimi Ralf Hirsch, Bärbel Bohleyová, Wolfgang Templin a Werner Fischer, kteří byli později uvězněni a přinuceni k odchodu z NDR. Ralf Hirsch telefonoval jména signatářů petice z NDR pouhé čtyři hodiny před svým zatčením. Mezi dalšími občany NDR, kteří nebyli vyhoštěni, nalézáme podpisy Petera Grimma (jediného ze tří mluvčích Iniciativy za mír a lidská práva, který zůstal v NDR), Ibrahima Böhma, Lutze Rathenowa a Wolfganga Riedenklaaua.

Z Jugoslávie přišlo 36 podpisů, mezi nimi jsou právník Slobodan Perović, prof. Anton Stres, předseda náboženské organizace Justitia et Pax a studentský představitel Tomáš Masnak. Hodně podpisů je z křesťanských, zvláště katolických kruhů.

Miklós Haraszti na tiskové konferenci zdůraznil, že je významné, že text petice vyjadřuje postoje čtyř skupin, které se s ním identifikovaly: je to čs.iniciativa Charta 77, moskevská skupina Důvěry, slovinská skupina Lidé pro mírovou kulturu a polská organizace Svoboda a mír. Miklós Haraszti také řekl, že pokud se problém odpírání vojenské služby dostane na pořad jednání KBSE, mohlo by to znamenat, že odpírači nebudou už zavíráni do vězení. Podle Harasztiho představují odpírači největší procento těch, kteří jsou označováni ve východní Evropě za politické vězně, jejich počet jde do stovek. (Rozhodně to platí pro Maďarsko a Jugoslávii.) Delegace na vídeňské následné schůzce KBSE dosud na tuto iniciativu přímo nereagovaly, ale např. rakouská delegace se vyjádřila, že tento bod zařadí na pořad jednání. M. Haraszti vyjádřil také podporu uvězněným odpíračům v Řecku, Španělsku a Turecku. Řekl také, že je třeba, aby se i po zveřejnění podpisů v podpisování pokračovalo. Zmínil se rovněž o SSSR, odkud přicházejí informace, že se zde rozmáhá odpor k vojenské službě v souvislosti s válkou v Afghánistánu, a to zvláště v muslimských oblastech SSSR a v baltských republikách.

Na tiskové konferenci byl čten v plném znění dopis Petra Uhla z 18.3.; text dopisu byl rozdán všem účastníkům tiskovky. Petr Uhl byl spolu s Janem Urbanem pozván na tiskovku do Vídně, nemohl se jí však zúčastnit. Na začátku svého dopisu děkuje MHFLP za pozvání a vysvětluje důvody, proč se nemůže konference zúčastnit. V dopise dále uvádí, že mocenské orgány kladou kontaktům Východ-Východ všemožné překážky a považují je pro státní moc za nebezpečnější než kontakty Východ-Západ. Podrobně líčí situaci v oblasti odpírání v Československu a připomíná případ odpírače Petra Obšila z Olomouce, kterého hájí VONS.

V Uhlově dopise se dále uvádí:

"Internacionalizace našich požadavků, takových jako právo na odepření vojenské služby z důvodů svědomí a právo na náhradní civilní službu, má velký význam i v tom, že poskytuje srovnání právního a faktického stavu, dosaženého v jednotlivých zemích, v daném případě v šesti státech, jejichž představitelé se hlásí ke stejné ideologii. Tu se ukazuje, že situace je v jednotlivých zemích značně odlišná; pokud jde o Československo, považovali bychom za pokrok, kdyby existovali alespoň Bausoldaten jako v NDR nebo faktická možnost pro některé občany nenastoupit z důvodů svědomí vojenskou službu jako v Polsku. V této souvislosti chci připomenout existenci sovětského dekretu z let 1919-1926 o možnosti odepřít vojenskou službu; požadavek návratu k této právní úpravě v SSSR a v zemích Varšavské smlouvy je dnes vysoce aktuální.

Internacionalizace našich požadavků a postupů má velký význam i pro posílení nezávislého hnutí Východní Evropy a celé Evropy jako celku. (...)

V této souvislosti se musím zmínit o nezastupitelné roli lidí v exilu. Mnozí z nich jsou naši kamarádi, usilující o stejnou věc - sociálně spravedlivou a politicky pluralitní, tedy demokratickou společnost v Československu, ve východní Evropě a na celém světě. Vzhledem k technickým možnostem, které mají, pomáhají naše mezinárodní kontakty koordinovat spolu s mezinárodními humanitními, mírovými a lidskoprávními organizacemi. Rád bych zde vyslovil dík londýnské East European Cultural Foundation, bez jejíž pomoci by celá akce byla těžko možná. Prosím také svého přítele Jana Kavana, aby předal můj příspěvek do Vídně pro účely tiskové konference a eventuálně ho tam přednesl. Tento akcent na roli exilu má velký politický význam. Mocní této části světa i obyčejní, někdy málo informovaní lidé, by si postupně měli zvykat na myšlenku, že lidé v exilu, pokud jsou politicky činní ve prospěch lidských práv, míru a demokracie, jsou plnoprávními účastníky našeho usilování a že doba nálepek odrodilých emigrantů je dávno za námi."

V závěru svého dopisu se Uhl zmiňuje o akci, jíž se nepřátelé Charty 77 a mezinárodního dorozumění nezávislých skupin a iniciativ snažili oslabit účinek tiskové konference tím, že padělali dopis s podpisem Petra Uhla a poslali ho do ciziny. Zveřejněním některých jmen signatářů mezinárodní petice asi týden před tiskovkou (mj.jméno akademika Sacharova) měl být oslaben účinek zveřejnění téměř 400 podpisů. Díky prozíravosti lidí v exilu (konkrétně Vladimíra Škutiny, který měl být padělkem napálen), byla však tato "kontraproduktivní publikace" minimální: informaci přinesla jenom vídeňská Die Presse. Navíc tento policejní aspekt dodal vídeňské tiskovce jisté pikantnosti. P.Uhl ve svém dopise zdůrazňuje, že marná je snaha vrazit klín mezi naše nezávislá hnutí a naše národy represivními akcemi, difamacemi nebo lstivými postupy, jako byl tento.

T.A.

V samizdatu nově vyšlo...

Informace o církvi č.4|88, 28 stran A4

Upozornujeme na článek Přehled diecézí v ČSSR, rekapitulující historii šesti diecézí v českých zemích od 40.let tohoto století až po současnost. (Článek o slovenských diecézích zveřejnily IOC v předchozím čísle.) - Několik materiálů je věnováno pouti do katedrály sv.Víta 6.3.t.r., mezi nimi je i homilie kardinála Tomáška z onoho dne, protest Charty 77 a VONS proti policejním zásahům při pouti, črta Michala Holečka a fejeton Evy Kantůrkové, nastiňující historický kontext života a díla Anežky Přemyslovny. IOC dále zveřejňují ohrazení dvou katolických kněží, Oty Mádra a Josefa Zvěřiny, k útokům v čs.tisku a dokument Charty 77 podporující katolickou petici za odluku církve od státu. Dále je zde úvaha Radima Palouše o stáří, řada církevních materiálů, krátkých zpráv z Československa i ze světa, zpráva Josefa Zvěřiny o jednání čs.úřadů s vatikánskou delegací a rozhovor s Taťjánou Goričevovou, sovětskou křesťankou v exilu.

Obsah, únor 1988, 167 str. A4

mj.s textem Václava Havla "Přemýšlení o Františkovi K." napsaným k nedožitým osmdesátinám Františka Krieglů.

Obsah, březen 1988, 137 str. A4

mj.se zprávou o zadržení Jana Šimsy a Jaroslava Mezníka 6.3.1988 při cestě do Lán k hrobu T.G.Masaryka a fejeton Jaroslava Mezníka "Kytice", s úvodním slovem Jana Křena k diskusi o pojetí českých dějin (pro setkání nezávislých historiků a spisovatelů dne 6.2.1988).

O divadle III, listopad 1987 Praha, 406 stran.

Časopis obsahuje tyto rubriky: K úvaze: "Malá" divadla, Co a jak v divadlech, Nová česká hra, Filipika, Memento, Fejeton, Souvislosti - portréty - připomenutí, Přeložili jsme si, Divadlo za humny, Co a jak o divadle, Pro archiv; úvodník Věry Svobodové Divadlo jako zpřítomnění smyslu.

Kritický sborník 1987, svazek 4., 114 str A4

Obsahuje mj.: článek Jana Vladislava O edici Kvart po letech... se seznamem vydaných knih v této edici v letech 1976-1980; dopis Evy Kantůrkové Petru Rezkovi k Rezkově kritice projevu Václava Havla při přebírání Erasmovy ceny; v rubrice Knižní zpravodaj jsou anotace Sborníku psychoanalytických prací, edice Česká expedice (řady Lyrika Jaromíra Hořce), edice Mozková mrtvice (od r.1987 spojená edice Revolver Revue), edice Nové myšlení, edice Oikoumené, edice Prameny, tři studií Luboše Kohouta a periodik Revolver Revue, Střední Evropa, Informace o církvi a Informace o Chartě 77.

Biuletyn informacyjny. č.3|1988, časopis Polsko-čs.solidarity, 8 str.

(Kontaktní adresy: Anna Šabatová, Anglická 8, 120 00 Praha 2; Jaroslav Broda, ul.Buska 8|13, Wrocław, Mirosław Jasiński, ul.Kozanowska 73|11, Wrocław)

Obsahuje: úvodník ke 40.výročí únorových událostí v Československu; solidarizační dopis vládě NDR z 5 východoevropských zemí k uvěznění a vyhoštění občanů NDR;

reportáž z varšavské manifestace solidarity s Rumunskem, konané 1.2.; informace o ekologicky závadném projektu přestavby lanovky na Sněžku a stavby nové České boudy spolu s protestním dopisem Polsko-čs. solidarity předsedovi vlády PLR; anotace českých samizdatových periodik Paraf, Reflex, Host a Obsah; adresář čs. členů Kruhu přátel Polsko-čs. solidarity; krátké zprávy (mj. k 35. výročí jediného vydání Vydorva česko-polského slovníku).

Krátké zprávy:

Beseda v Plzni

Dne 26. března se sešlo na dvacet přátel a signatářů Charty 77 v Plzni na besedě o problémech Charty 77, její společenské a politické úloze a o jejích perspektivách. Plzeňští příznivci Charty 77 besedovali po čtyři hodiny s pražskými signatáři Charty 77, Jiřím Pavlíčkem a Petrem Uhlem. Hovořilo se také o dalších formách nezávislého hnutí, o VONS, undergroundu, vydávání časopisů apod. Při besedě se projevovala výrazná snaha po nezávislých projevech zejména v kultuře, ale i v oblasti lidských práv a politice, a rovněž snaha nalézt společné prvky sjednocující různé nezávislé činnosti při zachování jejich plurality i názorové a zájmové plurality lidí, kteří v různých iniciativách působí.

*

Reakce na štvavou kampaň proti P. Čarnogurskému

Deníky Pravda a Rudé právo zveřejnily ve dnech 10., 11. a 12. února t.r. sérii štvavých článků o tajné církvi, ve kterých je očerňován Pavol Čarnogurský z Bratislavy a jeho rodina. Pavol Čarnogurský se obrátil na prvního tajemníka ÚV KSS Jozefa Lenárta dopisem z 26.2. Píše v něm: "Osvedčujem sa Vám, že všetky útoky a skutočnosti tam uvedené oproti mojej osobe, sú lživé, nielen bez podstaty pravdivosti, ale úmyselne podané, zrejme politickým podsvetím, tak, aby mňa dehonestovali, obvinili z nejpodlejších lidských činů, akými sú vražda, zlodejstvo, vykorisťovanie, obohacovanie sa a pod. V priložených materiáloch doložených overenými dokladmi, je zřejmé, o jaký podlý čin tu ide. Preto nepovažujem potrebné a dôstojné ohrazovať sa proti takému napadnutiu so žiadosťou o tlačovú opravu, súdne zadostučinienie, lebo považujem za ľudsky nedôstojné prist' do osobného styku s tak nemorálnym ovzduším." V přílohách je např. protokol obsahující prohlášení velitele partyzánského oddílu o pomoci P. Čarnogurského partyzánům, potvrzení MNV v Malé Frankovéze dne 19.4.1945 o tom, že P. Čarnogurský až do příchodu Rudé armády organizoval v obci a okolí partyzánské hnutí a založil MNV ještě před příchodem Rudé armády. Další důkazy o nepravdivosti údajů týkajících se rodiny Čarnogurských jsou podrobně popsány v textu "Niektoré fakty ku seriálu článkov v denníku Pravda (10.-12.2.) a v denníku Rudé právo (11. a 12.2.) o tajnej cirkvi."

Mezi jinými vyjádřilo podporu a solidaritu Pavlu Čarnogurskému asi 30 signatářů Charty 77 dopisem ze dne 14.2. P. Čarnogurský poděkoval signatářům Charty 77 dopisem Václavu Havlovi, ve kterém mj. píše: "Váš neohrožený a už takmer celým kulturným svetom pozorne sledovaný a prejavmi súhlasu podporovaný zápas je takisto obdivovaný a napomáhaný i nami na Slovensku. O to viacej, že je to zápas vynikajúcich ľudí nám najbližšieho bretrského slovanského národa, žijúceho s nami v tých istých podmienkach a možnostiach. Preto hovoríte i za nás a v náš prospech. A tak my, usilujúci sa o zvýraznenie tohto zápasu kresťanskou náplňou viazanou na Božie zákony, podmieniajúce každý ľudský počin príkazom lásky a porozumenia, chceme touto kresťanskou dokonalosťou s Vami dopracovať sa pevenjších a trvalejších záruk našej spoločnej budúcnosti."

*

Začal proces Erich Kulka versus Melantrich a spol.

Dne 28.3.t.r. v 10.00 hodin proběhlo u obvodního soudu pro Prahu 1, Ovocný trh 14, Praha 1, ústní jednání ve věci spisovatele Ericha Kulky, který se domáhá soudní cestou ochrany své osobnosti.

Erich Kulka, protifašistický bojovník, dlouholetý vězeň nacistických koncentračních táborů a autor mnoha knih s obdobnou tematikou (žijící nyní v Izraeli), podal žalobu na nakladatelství Melantrich, na Josefa Šebestu - autora knihy V zemi zaslíbené?, v které je lživě označen jako agent gestapa - a odpovědnou redaktorku téhož nakladatelství.

K veřejnému soudnímu jednání se dostavil právní zástupce Ericha Kulky JUDr. Josef Danisz, ze žalované strany právní zástupce všech tří žalovaných JUDr. Miroslav Vojtěchovský a třetí žalovaná dr. Monika Kaslová (odpovědná redaktorka nakl. Melantrich). Přítomno bylo cca 12 lidí z řad veřejnosti; mezi nimi několik bývalých spoluvězňů a přátel E. Kulky. Ne zcela běžná byla žádost předsedy soudu, který vyzval přítomné návštěvníky, aby oznámily svoje jména, která byla okamžitě zaprotokolována. Zajímavá byla rovněž přítomnost studenta fakulty žurnalistiky Said Had Rouse a ing. Nai Enfauera.

Vzhledem k tomu, že se nedostavili hlavní žalovaní: ředitel nakladatelství Melantrich ing. Jiří Krátký (prý z důvodu pracovní zaneprázdněnosti) ani autor knihy Josef Šebesta (téhož dne ráno telefonicky omluvený sekretářkou dr. Vojtěchovského, která soudu sdělila, že si před dvěma dny údajně zlomil nohu a je v pracovní neschopnosti), navrhl právní zástupce žalovaných odročení jednání.

Přesto, že právní zástupci obou stran s odročením souhlasili, došlo mezi nimi ke krátké výměně názorů.

JUDr. Danisz trval na vydání předběžného opatření, jak už bylo navrženo v žalobě, proti čemuž právní zástupce Melantrichu JUDr. Vojtěchovský vznesl námitku. JUDr. Danisz rovněž uvedl, že žalovaná strana nebyla schopna během 5 měsíců poskytnout soudu jakýkoli důkaz o pravdivosti nehorázného nařčení, a není ani předpoklad, že by takový důkaz opatřit mohla. Přesto je kniha stále volně v prodeji. Navrhl proto, aby soud nařídil její okamžité ztažení z knihkupectví.

Vznesl též žádost, aby do příštího jednání, nakladatelství Melantrich prostřednictvím svého právního zástupce uvedlo čistý finanční zisk z prodeje knihy a výši honorářů vyplacených za tuto knihu J. Šebestovi.

Předseda soudu nechal všechny návrhy zaprotokolovat, odmítl se k nim však vyjádřit, a odkázal obě strany na jejich posouzení soudem.

Námítky JUDr. Vojtěchovského na návrhy nebo žádosti JUDr. Danisze vyzněly velmi nepřesvědčivě a samotný fakt o neúčasti obou hlavních žalovaných svědčí o tom, že se jedná s největší pravděpodobností o záměrné protahování celého případu.

Druhé ústní jednání se bude konat 2. května t.r. v 9.00 hodin opět v budově obvodního soudu pro Prahu 1, Ovocný trh 14, Praha 1, v II. poschodí č. dveří 205.

*

Vyhlášení ceny Vladimíra Solovjeva

Skupina občanů, mezi nimi Bohumír Janát (Bílková 10, 110 00 Praha 1), Martin Palouš (Ječná 7, 120 00 Praha 2) a Miloš Rejchrt (Vrší 60, 182 00 Praha 8), vyhlásila soutěž o jednorázovou cenu ruského křesťanského filozofa Vladimíra Solovjeva v souvislosti s miléním přijetí křesťanství na Rusi. Každý, kdo se chce soutěže zúčastnit, musí do 20.6.t.r. předložit esej, báseň, studii či hudební dílo vztahující se k tématu Rusko a křesťanství. Cena obnáší částku 3000,- Kčs a možnost publikace vítězného díla.

*

Stížnost amatérského výtvarníka Petra Vránka

Signatář Charty 77 Petr Vránek z Bíliny zaslal otevřený dopis Krajskému kulturnímu středisku v Ústí n.L. Stěžuje si na to, že ačkoliv v soutěži BAKG 88 (bienále kresby a grafiky) získal v kategorii B druhé místo, v oficiálním hodnocení bylo jeho jméno uvedeno a převzal cenu, v metodickém listu BAKG 88

Okresního kulturního střediska v Teplicích jeho jméno v hodnocení soutěže chybí. Domnívá se, že je to zaviněno zaujatostí ředitele OKS. V prosinci 1985 odmítl Petr Vránek účast na výstavě pořádané OKS a měsíc nato v jeho bytě provedli příslušníci SNB domovní prohlídku, údajně kvůli letákům souvisejícím s pohřbem Jaroslava Seiferta, ale zajímal je především dopis, kterým P.Vránek účast na výstavě odmítl. Od té doby pociťuje P.Vránek určitou formu šikanování - bylo mu znemožněno zveřejňovat kresby v okresním časopise, byla zrušena amatérská výtvarná skupina, kde působil, a z další musel odejít, obdržel poštou vyrozumění o vyloučení z komise pro amatérské vystavování.

*

Jiří Fajmon píše ministrovi nár.obrany

24letý signatář Charty 77 Jiří Fajmon z Liberce požádal 2.března t.r. ministra národní obrany o zproštění 7měsíčního zbytku základní vojenské služby.

Životní kalvárie Jiřího Fajmona je pozoruhodná. V r.1983 byl poprvé odsouzen za psaní údajně hanlivých nápisů (šlo o nápisy ryze politické povahy) na 7 měsíců podmíněně se zkušební lhůtou na 1 rok. V září téhož roku nastoupil základní vojenskou službu, kde byl po 17 měsících výkonu služby obžalován podle § 100 tr.z. (pobuřování) a posléze odsouzen k 1 roku vězení. Trest odpykal v NVÚ Bory, odkud byl po 9 měsících propuštěn na zkušební dobu 3 roky.

Na sklonku roku 1987 je Jiří Fajmon opět žalován, tentokrát pro trestný čin hanobení republiky a jejího představitele (§ 103 tr.z.), jehož se měl dopustit tím, že na svém pracovišti ve služební místnosti ČSD prý provázel krájení chleba nepřátelskými posunky směrem k obrazovce, z níž právě promlouval prezident republiky. V lednu 1988 vzal prokurátor žalobu zpět (viz sdělení VONS č.717 a 722).

Jiří Fajmon popisuje ve svém dopise ministru nár.obrany, jak mu bylo při posledním výsledku příslušníky StB sděleno, že nemá ukončenou základní vojenskou službu a naznačeno, že není výjimkou, položí-li voják při plnění bojových povinností svůj život. Jiří Fajmon se netají tím, že je aktivní katolík. To je možná jeden z důvodů jeho neustálé perzekuce. Přitom jak v dopise uvádí, nebojuje proti zřízení, ale "proti zlému a tomu, co ze zlého pochází". Nebojí se ideologické indoktrinace na vojně, má však strach o svůj život. Chce se oženit, avšak situace, v níž se nachází, mu to neumožňuje. Apeluje na ministra národní obrany, aby v době vojenského uvolňování v Evropě učinil mírový krok a zprostil ho zbytku vojenské služby.

*

Dozvyky represí SNB v souvislosti se soudem M.Mrtvého v Olomouci

Dne 17.3.1988 zaslal Stanislav Devátý, Petr Holubář a Jan Kišš, všichni z Gottwaldova, výboru právnímu a legislativnímu Federálního shromáždění ČSSR, žádost o přezkoumání protizákonných praktik příslušníků SNB Olomouc a pracovníků městského národního výboru Gottwaldov. Ve své žádosti uvádějí, jak byli 2.10.1987 napadeni příslušníky SNB, když se chtěli zúčastnit v Olomouci hlavního líčení v tr.věci proti katolickému aktivistovi Michalu Mrtvému. Proti tomuto zákroku podali stížnost na GP ČSSR, která jim dne 13.10.1987 odpověděla, že jejich věc bude prošetřena vojenskou obvodovou prokuraturou v Olomouci, což se však dosud nestalo. Stalo se však to, že dva ze tří postižených byli dne 13.3.1988 předvoláni před komisi MěNV Gottwaldov k projednání přestupku, kterého se měli 2.10.1987 dopustit v Olomouci. K tomuto jednání dalo podnět OO VB Olomouc. Členové komise se odmítli představit, předvolaným nedali možnost se k věci vyjádřit a bez řádného důkazního řízení je odsoudili k peněžitě pokutě 500 Kčs. Stanislav Devátý a jeho přátelé vidí v tomto postupu snahu legalizovat protizákonný akt příslušníků SNB a stížnost obrátit proti těm, kdo si stěžují a žádají proto členy výboru Federálního shromáždění, aby ve jménu svých úředních povinností i ve jménu svého svědomí zasáhli.

*

Vladimír Vyskočil z Brna protestuje proti odebrání pasu

Vladimír Vyskočil, student lékařské fakulty UJEP v Brně, se dne 18.3.1988 obrátil na Inspekci ministerstva vnitra se stížností proti odebrání pasu. Pas mu byl zadržen 20.11.1987 na hraničním přechodu v Komárně při cestě do MLR. Zároveň mu byly odebrány písemné poznámky a legální polské noviny. Vladimír Vyskočil, který se netají svými sympatiemi k občanské iniciativě Charta 77, byl také na půdě lékařské fakulty dne 8.12. varován orgány SNB před cestou do Prahy na demonstraci ke Dni lidských práv.

*

Pavel Wonka píše KBSE

Propuštěný politický vězeň Pavel Wonka z Vrchlabí se obrátil 3.3.1988 na Konferenci o bezpečnosti a spolupráci v Evropě s poselstvím, v němž formuluje obecnější úvahy k právní problematice. Právní oblast zahrnuje pod termín právní kultura a zabývá se jevy jako je právní nihilismus a formalismus a byrokratickými překážkami, které brání v uplatňování práva. Ve vyspělé právní kultuře spatřuje P.Wonka záruku a předpoklad pro dodržování mezinárodních úmluv a vytváření atmosféry důvěry v otázkách bezpečnosti a odzbrojení i v otázkách humanitárních. Pisatel je názoru, že z jednání KBSE by měl vzejít impuls k povznesení právní kultury a navrhuje zřízení mezinárodních monitorovacích skupin, složených z vládních i nevládních organizací, jednotlivců a různých seskupení jež by sledovaly dodržování lidských a občanských práv a objektivně informovaly o stavu právní kultury v jednotlivých zemích.

*

Protesty do Jihoafrické republiky

K protestům proti popravě šesti mladých lidí ze Sharpevillu docházejícím k rukám jihoafrického prezidenta z celého světa, se připojili též někteří čs.občané z prostředí Charty 77.

Dne 11.3.1988 se na prezidenta P.W.Bothu obrátili signatáři Charty 77 Jiří Dienstbier, Jiří Hájek, Jan Štern, Petr Uhl, Marie Valachová a Jiří Vančura. Žádají o udělení milosti pro sharpevillskou šestku a upozorňují představitele Jihoafrické republiky, že míru uvnitř společnosti lze dosáhnout pouze praktickým uznáním stejných práv pro všechny občany.

O týden později prezidenta Bothu k udělení milosti vyzvala skupina brněnských signatářů Charty 77. Jménem skupiny zaslal dopis do Jihoafrické republiky Jaroslav Šabata.

Zatím poslední, nejostřeji formulovaný protest, je opatřen 13 podpisy signatářů Charty 77. Vyzývá jihoafrického prezidenta, aby se zasadil nejen o propuštění šesti lidí ze Sharpevillu, ale o osvobození všech politických vězňů ve své zemi. Podepsaní čs.občané mj.píší: "...S úlevou jsme přijali zprávu o zvratu v soudním jednání s obviněnými z tzv. "sharpevillské šestky" těsně před tím, než měli být popraveni. Životy obětí nezákonného procesu jsou tedy prozatím zachráněny, ale samotný průběh soudního jednání nás nejen znovu utvrzuje v přesvědčení, že ve státě, který násilím udržuje nerovnost občanů před zákonem, je výkon spravedlnosti odsouzen k naprosté nevěrohodnosti. Soudy ve vaší zemi by měly být ve svém jednání obezřetnější, že naneštěstí ve vašich zákonech dosud existuje trest smrti. Ve prospěch obětí uzákoněné nerovnosti a soudních přehmatů protestujeme o to naléhavěji, že v Československu máme vlastní zkušenosti s justičním marasmem už od roku 1948.

Dopis je datován 29.března a podepsali jej: S.Devátý, K.Freund, V.Havel, I.Lamper, D.Němcová, M.Palouš, R.Palouš, M.Rejchrt, A.Šabatová, P.Uhl, Z.Urbánek, J.Vohryzek, S.Vondra.

*

Václav Havel opět na polské divadelní scéně

Letošní dvanácté číslo polského katolického časopisu Tygodnik Powszechny, vydávaného v Krakově, ve své kulturní rubrice komentuje znovuuvedení Václava

Havla v Polsku. Premiéra jednoaktové hry Audience, která byla v Polsku naposledy hrána v roce 1981, se uskutečnila na scéně krakovského divadla Teatr 38 v poslední únorový den. Dílo v překladu Andrzeje Jagodzinského incenoval Piotr Szczerski.

Tygodnik Powszechny mj.píše: "Je to podívaná současně zábavná i smutná. Komičnost v ní sousedí s tragičností. Je to tragika prázdné existence zbavené smyslu a významu. Havlovo umění má charakter pamfletu. Obviňuje skutečnost, v níž lidé nemohou být sami sebou a musejí se navzájem ničit."

*

Čas a úvahy

se jmenuje kalendář k 20.výročí okupace Československa vydaný Galeríí Krause ve Švýcarsku ve spolupráci s Biblioscandia Norsko. Obsahuje 12 obrazů malíře Jana Kristoforiho, do textové části přispělo šest autorů z Československa a šest autorů z exilu: Václav Havel, Eva Kantůrková, Ivan Klíma, Lenka Procházková, Milan Šimečka a Ludvík Vaculík; Ivan Diviš, Viktor Fischl, František Janouch, Sylvie Richterová, Josef Škvorecký a Ota Ulč.

*

Pomerančová alternativa v polské Vratislavi

Již sérii happeningů uspořádala v polské Vratislavi Pomerančová alternativa, působící asi rok. Své označení vděčí pomerančům (které v Polsku prakticky nejsou), s nimiž byl jeden z prvních happeningů. Akce pomerančové alternativy nepostrádají politického ostří: její stoupcem provedli např.fingovanou razii proti divadelnímu představení, přičemž se vydávali za policisty, jindy uspořádali průvod městem v montgomerácích a tmavých brýlích, již vloni zveřejňovali pomocí letáků rozdávaných po městě absurdní politické požadavky trpaslíků, za něž byli převlečeni. Letošní zatím předposlední happening k MDŽ dne 8.března měl velmi praktický účel: jeho účastníci rozdávali ženám dámské vložky, které jsou v Polsku nedostatkovým zbožím. Happening skončil rozsáhlejší policejní protiakcí, při níž bylo několik lidí odsouzeno tzv.kolegii- k vysokým pokutám. Poprvé se však stalo, že hlavní osobnost celé Pomerančové alternativy, "major" Waldemar Fydrych, byl odsouzen na dva měsíce do vězení. Proti Majorově uvěznění protestovali i známí polští umělci, Andrzej Wajda, Marian Brandys a Krystyna Jandová. Ve Vratislavi se objevily nápisy na zdech, požadující jeho propuštění na svobodu. Nezdá se však, že by Pomerančová alternativa byla Majorovým zatčením ochromena: na první jarní den uspořádala další happening.

Jiří Tichý: Ach, ty lidská prostoto! (fejeton)

"Teď jste si právě koupil jihočeskou lež," konstatoval hodně pamatující pán místo pozdravu, a dál se věnoval své ranní kávě a nakousnuté včerejší hvězdičce. Reagoval na Rudé právo, pro které jsem si odběhl ze strakonického bufetu do trafiky vedle v ulici.

"Nejenom jihočeskou," doplnil jsem ho, a jedním douškem dopil načatou minerálku. Jako bych chtěl spláchnout pravdu vyslovenou starým pánem tak prostě a jasně. Pravdu, která mohla odstartovat několikahodinový slovní maraton, anebo naopak, pro svoji srozumitelnost neposkytnout už žádný prostor pro další debatu. Oba jsme spřízněně vycítili, že starcovou reakcí a mojí odpovědí dialog skončil. Soused sklonil opět hlavu do brnku, zatímco já zaplatil a odešel. V rozepnutém kabátě jsem se pomalým krokem šoural k parkovišti. Musel jsem ujet skoro sto kilometrů abych se přesvědčil, že i mezi tzv.normálními lidmi (vycházím z předpokladu, že starý pán patřil mezi tuto nejfrekventovanější vrstvu každého národa) jsou tací, kteří pochopili bezezbytku.

Jak jinak se mi budou poslouchat lidové recenze ve frontě na zeli, o svačině v práci nebo v hospodě u výčepu. Nenechám se už strhnout k věčnému vysvětlování jak je to doopravdy (těm bystřejším) a neupřímnému přitakávání (ostatním).

Čekalo mě ještě pár kilometrů na kterých mně velmi záleželo. Jel jsem si pro devítiletou dceru do ozdravovny, v které se ozdravovala ze smrdutého pražského ovzduší.

Manželka mého přítele - novináře pracujícího v úzce odborném a nezajímavém časopisu - se chce vystěhovat z Prahy taky za lepším vzduchem, ale hlavně za klidnějším a lacinějším životem bez přetvářky. Prý se na venkově stále nepolitizuje, lidé se tam pořád nebabrají v tom, co bylo a co snad bude nebo nebude - prý kromě několika jedinců. Vzpomněl jsem si na ni při další cestě. V poslední rozmluvě jsem jí naznačil, že život bez přetvářky je určován jinými parametry než pouhou změnou lokality a už vůbec není závislý na politizování či nepolitizování. Usmál jsem se při pomýšlení, že by se odstěhovala do Strakoníc a při první cestě za ranním keфіrem narážila na starého pána.

"Tatínku, proč čteš pořád noviny a nevnímáš taky věci, které jsou kolem tebe?" prohodila devítiletá dcera sedící už zase doma v pražské kotlině, vedle mne u psacího stolu s osmi zásuvkami a dvěma vysouvacími prkýnky, na kterých si, střídavě z levé a pravé strany, maluje krásné obrázky; z pohádek i ze života. Měla pravdu. Tedy s těmi novinami.

Odložil jsem Rudé právo s celostránkovým řečením Fojtíka i poslední číslo časopisu Kmen, v kterém mu redakce vyslovuje nejvyšší uznání a přeje k šedesátce mnoho dalších let aktivity (Proboha.) Kdybych byl škodolibý, přál bych redakci novopečeného literárního týdeníku brzké narozeniny Aloise Indry, jehož marné snažení zabírající celou stranu světového formátu jsem taky odložil. Stejně jsem naložil i s jedním z posledních čísel Nové doby, o kterou je v novinových stáncích rvačka. (Novináři v Moskvě dostali svolení objevit, že Stalin byl zločinec a že se do psychiatrických léčeben zavírali zdraví lidé.)

Odložil jsem i Tvorbu, v které Peterka nabádá, že "nelze přehlédnout, že se program socialistického realismu první poloviny padesátých let utvářel v novoromantickém oparu..." Odložil jsem i starší číslo Kmene, v kterém Hotmar lká nad neúctou k našim dějinám v souvislosti s pamětní deskou dodnes neumístěnou na domě v Paříži, kde se v roce 1915 ustavila Masarykova Národní rada a "kde československá státnost dostávala konkrétní obrysy..." (Taky objev.) Odložil jsem i Kmen, kde tentýž autor sděluje, že po Únoru "mravní principy demokracie a sociální spravedlnosti se staly samozřejmou součástí denního života a založily nevídaný rozmach tvůrčích sil společnosti..." Po tomhle konstatování mě už záměna dnes již klasického Gottwalda v Clementisově beranici na balkónu paláce Kinských za usměvavého politika stejného jména, roztloukajícího při snídani vajíčko v kalíšku, ani nepřekvapila.

Už je slyším zítra v práci o svačině, odpoledne ve frontě na zelí a večer v hospodě u výčepu: "Začíná se to hejbat, slyšel jsi včera ten pořad Spejbla a Hurvínka? To bylo vodvázaný, to se divím, že to vůbec pustili." "Četl jsi včerejší noviny? Zavřeli zase nějakýho funkcionáře, o tom by se ještě včera nemohlo psát."

Ach, ty lidská prostoto!

Pohládl jsem devítiletou dceru po vlasech, pochválil jí obrázek s názvem "Od liliputána až do obra" a poslal tichý pozdrav do Strakoníc.

Březen 1988

Přetiskování či jiné přebírání textů zveřejněných Infochem je možné jen s uvedením pramene. Bez uvedení pramene je možno přebírat dokumenty Charty 77, sdělení VONS, petice, otevřené dopisy, fejetony, jakož i texty, z jejichž charakteru či uvedení je zřejmé, že nebyly psány přímo pro Infoch.
